

SZERKESZTŐI IRODA:

Belmagyar-utca 47-dik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ „ELLENZÉK” ELŐFIZETÉSI DIJA:

Egész évre 16 frt. Negyedévre 4 frt.
Félévre 8 frt. Egy hónap helyben 1 frt 50 kr.

Egyes számai ára 5 kr.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPI LAP.

Elcserélt vármegyék.

A közigazgatási javaslat szerkezete silányság, tartalma bűn, formailag: a paragrafus-csinálás örült viselkedésnek győzedelme a józan logika törvényei fölött. Egy politikai zsibárosbolt, amelyben szanaszét hanyódik rendszeretlen garmadában azon központosítási szellem, mely a kormányok elvadult hatalmaskodási törekvését minden időben jellemezte. Tartalmilag: az ázsiai despotizmus győzedelme a keresztény világnak humanizmusra épített szabad irányzata fölött. A hatalom jó, a hatalom bölcs, a hatalom mindentudó. Illik tehát, hogy mindenható is legyen. Ime Ázsiának elve az országok berendezésénél. A Kárpátok bércei közé és a Dunának — Tiszának szent síkjaira, im, most ezt az elvet ülteti be a magyar törvényhozás.

A vármegyei tisztikar eddig közege volt a kormányzásnak, és vezére a társadalomnak. Ezentul szolgálja lesz a főnöknek és parancsoló ura a társadalomnak. A II. József törekvése mint dicső hagyomány lebeg a szabadelvű párt fölött s báró Bach Sándornak szörnyeteg bürokráciája az utolsó izzig igazolva van.

A vármegyei lakosság eddig részese volt a végrehajtó hatalomnak: ellenőrzési, felügyeleti és intézkedési jogokat gyakorolt az igazgatás legtöbb ágában: akaratát saját tisztviselőivel érvényesítette; eljárás szabályokat alkotott úgy a helyi, mint az országos igazgatásra nézve. Ezek igen reális jogok valának.

Rossz időknek rossz törvényei voltak romboltak a jogokon, de nem irtották ki a társadalomból azt a gyökereket, melyek azt a bizottsági tag funkcionáriusát a végrehajtó hatalomnak, alkatrésze az ország szervezetének, tagja a haza testének.

E jogerős természetesen ült mindenkit a közkötelességek teljesítésének földatára. Ekként a vármegyei intézmény a munkaerők csoportosítására, szervezésére és kihasználására vezetett.

Ezentul a polgár el lesz attól zárva, hogy hazájának a közigazgatás terén szolgálatokat tegyen. Arra leszünk utalva, hogy tátott szájjal várjuk a jót s összedugott kézzel a rosszat. A 63 vármegyében 25,000 intelligens egyén lesz elriasztva a köztevékenységtől.

A vármegye hazafiakat nevelt, mivel hatósági jogok részeseivé tette őket. E javaslat tehát nem megerősíti, hanem elgyöngíti az államot, mert a létező erőket helyi földadatok teljesítésére zsugorítja, új erőket termelni pedig sem nem tud, sem szándékában nincs.

E javaslat óriási mértékben növeli a korona hatalmát s főkvesztett könnyelműséggel nyirbálja a nemzet jogait. Ilyen szellemű alkotás volt is, lesz is ott, hol az elhatalmasodott korona kitüzi a czezarizmus zászlaját s hol az erkölcsi megingott, tevékenységében elernyedt nemzet elcsigázva hosszas kényszer által és elerőtlenedve a kiéheztetés következtében, vakon borul a lobogó elé s görnyedve hajlik a vaspálcza alá.

De arra, hogy ilyen alkotás, melyben úgy dobjuk el magunktól jogainkat, mint megunt hitvány rongyot s melyben készen föltálva nyújtjuk a hatalom kezébe az abszolút uralkodás legfőbb eszközeit, hogy ilyen alkotás, békés időben, rendes körülmények között, alkotmányos uton, valaha, valahol létre jött volna, példát nem tudok.

Azt azonban tudom — és itt mellettem van a népek gyöngyöző verjének, hulló könyvének és omló véreinek összes tanúsága, hogy a szabadságra való törekvés mindig és mindeütt a korona hatalmának korlátozásából s a nemzet jogkörének tágításából állott. S mivel e javaslat épen ellenkezőt tesz, ennél fogva az nem a szabadság melegegységében csirázott, hanem a reakció bűnében fogantatott. E szempont tiszteres súlylál esik a mérlegbe nálunk, hol egy és ugyanazon személy viseli a magyar királyi és az osztrák császári koronát.

A vármegye magyar nemzeti intézmény. Létrehozta a közszükség, kifejtette az idő. Vér a vérünkben, csont a csontunkban. Az egyedüli alkotás, melyet magyar szellem termelt. Önkormányzat, állami tagoltság, partikularizmus volt egybeült is.

A középkor nagyon gazdag a politikai földarabolás mesterségében. De vármegye, úgy miként nálunk volt s részben ma is van! nem létezett sehol. Ez a mienk egészen.

A magyar nemzet államfontartó képességének, haza- és szabadságszereztetésének intézvényes tanúsága a vármegye. Élettani fejlődése hozta magá-

val, hogy mindig tudott alkalmazkodni a haladó időhöz, s a viszonyok szükségéhez. Ha nem nyesték, szabályozták, kodifikálták és nyújták volna husz év óta immár három alaptörvénnyel; ha reform-mánia és hatalmi vágy nem torzították volna el testben és lélekben; ma is büszkén mutathatnánk rá, mint a nemzeti szellem legszebb politikai és igazgatási alkotására.

De hát — megrontották, beteggették. Persze a jött-menteknek nem tetszett, mert nem érvényesülhettek benne; a kozmopolitáknak nem tetszett, mert nemzeti intézmény; az elméletelen nyargalóknak nem tetszett, mert nem ismerik és nem értik; végre a hatalomnak sem tetszett, mert korlátja volt az önkénynek. De akár tetszett, akár nem, kilencszáz évig állott fönn.

Most már megölik. Nem a betegséget, melyet beleoltottak, hanem a beteg. A nemzet közéletét ezzel sarkba lökve forgatják ki.

Miért? Talán akadály volt a jó kormányzásnak? Talán nagyobb volt a korrupció, mint ott, hol a Kókánok hivataloskodtak? Talán veszélyeztette az alkotmány épségét, a haza érdekeit? — Miért hallgat e pontnál a miniszteri indoklás is, a bizottsági jelentés is? Hiszen ha egy régi kúvaskutyát meglővünk, még azt is indokolni szoktuk.

És ha megölik a régit, a magyart: ugyan mit adnak helyébe? Honnan hozzák az új plántát? Onnan, hol szabadság van, jólét virágzik, alkotmányt élve a nép? Hogyis ne! Ami példányképünk, édes jó magyarom — Oroszország. Olyan omnipotens koronája, oly nagy hatalmu hivatalnok serege, oly kevés felelősséggel, miut a minőt ez a javaslat tervez, ma már csak Oroszországnak van.

Ilyen lesz a csere. Ez a csere belevág az életviszonyok legkuszáltabb szövénnyébe. Hatását éreztetni fogja a közélet legfontosabb hullámverésénél éppen úgy, mint a család csendes tűzhelyénél. A parlament épp úgy ki lesz szolgálatva a kormány hatalmának, mint a faluháza.

E mindenható fölforgatást nem parancsolta a szükség és nem érlelte meg az idő. Ez nem az ország életviszonyaiban termelt, hanem néhány nyugtalan ember fejében. Ma kigondolták, másnap leírták, harmadnapon

tárgyalják. Egy jól megfontolt angol sakparthi tovább tart, mint a javaslat készítése.

Miért rossz amaz, miért jó ez? nem mondják meg. Hajtják a dolgot hatra-vakra. Ha ellenség ülne nyakunkon, akkor sem kellene ily eszevesztetül sietni. Még a nyugodt tárgyalást is lehetetlenné kívánják tenni.

És ezt nevezték el a közigazgatás gyökeres reformjának!

Politikai hírek.

Választási mozgalom. Torda-Aranyos-megye felvinczi kertletében megfúrt képviselői állásra mind ez ideig egyedüli jelölt Miksa Imre, mérsékelt ellenzéki programmal, ki szombat délután Felvinczre több száz választó polgár kíséretében nemzeti zászlók és zenekíséret mellett vonult be, hogy program-beszédet megtartsa. Beszédét mind végig élénk figyelemmel hallgatták s a végén lelkesen megjelenezve, a képviselőség elvállalására kérészt fel. Megválasztását hívei bizonyosra veszik.

A konzuli bíráskodás. Ausztriában még mindig nincs elintézve a konzuláris bíráskodás reformjáról szóló törvényjavaslat, pedig nálunk már előkészületeket is tesznek a reform keresztvitelére. Hír szerint Alexy igazságügyminiszteri osztálytanácsost fogják kinevezni osztályfőnökké és e minőségében Konstantinápolyba delegálni, a hol tagja lesz a felebbbeszi bíróságnak.

A képviselőházból.

Budapest, június 1.

A képviselőház mai ülésének csak három szónoka volt. Mocsóry Lajos, Vadnay Andor és Herman Ottó.

Mocsóry Lajos csaknem két óra hosszan át beszélt, és annyira ki tudott kerülni a municipalizmus védelmében minden nemzetiségi velleitást, hogy a függetlenségi párt a beszéd végén zajosan tüntetett Mocsóry mellett.

Utána felszólt Vadnay Andor, kit a ház érdeklő hallgatott. Véde a javaslat koncepczióját, de föltárta azon hiányokat is, melyek szerinte — az önkormányzati szempontból — a javaslatban vannak.

Utolsó szónok Herman Ottó volt, ki mint mindig, úgy ma is szellemes és eszmegazdag beszédben kelt sikra a saját álláspontja mellett. A tárgy, melyről szól, nem közönséges ingerrel bírhatott Herman Ottó mé-

lyen kutató, s bölcsészileg generalizáló szellemére nézve.

Herman Ottó tudja, hogy rövid parlament múltjában sohasem volt oly fontos pillanata, mint most, midőn hazája legszentebb jogainak védelme érdekében szólal fel s a törvényjavaslatot nem fogadja el. A nemzet egy élő organizmus, melynek szabadságára van szüksége, hogy természetesen fejlődhesék; e javaslat támogatói pedig a népet egy tömegnek veszik, melyet — mint a bábót — vezetni, mely fölött gyámkodni kell.

Hosszasabban foglalkozik ezután a meggyekkel s felhívja a ház figyelmét a Bach-korszakból az új viszonyokba való átmenetre. Mi történt akkor? A nemzet eltörölte a kinevezési rendszert s visszaállította régi helyébe a bírodalmat; megválasztotta kebeléből azokat, kikre érdekeit bízhatta. Ha abban az időben kineveztek volna a megyei tisztviselőket, azt átmenet semmiesetre sem történhetett volna meg véres összeütközések nélkül. Aminthogy Franciaországban mindenkor rázkódásokkal jár az ilyen átmenet, éppen a centraliztikus rendszer miatt.

Ő tudja azt, hogy Magyarországon oly erős az arisztokratikus hajlam, hogy megvetik a képességet, mert bölcsője alacsony kunyhóban ringott; de azt nem hitte volna, hogy ez az arisztokratikus gőg odáig is elmenjen, a hol már azt is tagadja, hogy a kunyhóból támadt képesség helyi viszonyok között adminisztrálni tud. Most már ki akarják vetni a képességet mindenünnen s szabadon dülhat a kinevezések körül a protekció, pájtáskodás és minden egyéb produktuma az új Magyarországnak.

Gr. Károlyi Gábor: Halljuk! (Derültül). Ottan lármáznak. Ha én lármázok, rendreutasítanak. (Nagy derűtlenség.)

Herman Ottó: Számoljon le mindenki a maga lelkiismeretével, tekintsen el a közlő választásoktól, tekintsen el az előnyöktől, melyek reá az új rendszer alatt várhatnak és úgy szavazzon akkor, midőn a nemzetből örendelkezői jogát akarják elvenni. Másutt keressék az orvoslást; irtsák ki a hipokrizist, a herbertizmust s mindazt, ami a képesség és munka érvényesülésének útját állja.

Apponyival szemben fölemlíti, hogy Grünwald Béla a maga munkájában, melyet Széchenyiről irt, sejteti azt a processzust, mely az ő lelkében végbe mehetett. Széchenyi is az kergette a halálba, hogy munkássága közepett meglepte a kétely, vajjon a reformok, melyekért küzdött, helyesek-e? Ki tudná megmondani, hogy mikor Grünwald Kossuth jellemzéséig jutott volna munkájában, nem-e villan meg agyában a gondolat,

lehet iszik. Szélinát elküldtem, hogy készítse el. A Madam szobájába egészen kikerült.

Ffolliottné vissza dől a dívánra s behunyja a szeméit; a fia látja amint két nagy könnycsepp jön ki lassan a szempillái alól s leperleg az orcáján.

— Legyen úgy ahogy anyámnak tetszik — mondja Bryán, annyira elérzékenyülve, — hogy ő maga is közel van a síráshoz.

Ffolliottné kinyitja a szeméit. — Stebbing, csemetni fogok ha majd szükségem lesz a levekre. — Most nem tudom meginni.

— Ffolliottné tudja, hogy Bryán néhány kérdést akar hozzá intézni és tudja, hogy azt most akarja tenni. Eleinte midőn a fia behozta öntudatlan állapotban volt; de nem maradt oly hosszasan oly öntudatlanul, a hogy a környezete gondolta. Időt adott magának meggondolni azt, — hogy mit mondjon.

Stebbing megértette az asszonya akaratát s távozik. — Anya és fia egyedül maradnak. Ffolliottné szólal meg legelőbb.

— Bryán — mondja a dívánon feltitve — most már intézhed kérdéseidet az édes anyáddhoz.

Ezt mondva nem szándékozik szigorú, sem dramatikus lenni. Ő csak töle telhetőleg a legjobban akarja csatáját megvívni.

— Az ég őrizzen, hogy olyan kérdést intézzek, mit egy fiúnak nem kellene tenni! De anyám nem tudhatja, hogy én mily borzasztó komolyan veszem ezt a dolgot. Megengedi, hogy az ügyet anyám elibe terjeszsem? — Anyám, aki soha sem hagyja el a szobáját segítség nélkül, anyám ki tudommal évek óta nem lépte át a háza küszöbét naplemente után, jónak látta éjnek idején és egyedül kimeni, hogy titokban találkozzék egy olyan emberrel, akit én gazembernek

AZ „ELLENZÉK TÁRCZAJA”.

1891. június 2.

A jövő ujságja.

VERNE GYULÁRÓL.

Az a messzemondó átalakulás, mely az ujságírást 2891-ben végében, nagy Jackson Józsefnek két korszakotó találmányán alapszik. Az egyik az új gyűjtő, a másik az új erőszállító. E gyűjtők egy része összegyűjti a napsgarék hatalmas erejét és megőríti; más gyűjtők összeűrtik a földünkben levő villamosságot; mások a természetben, akár vizesében, folyamban, szélben stb. levő minden energiát. Ezt a találmányt most kiegészíti és nagyszerűségben még tulszárnyalja az a gép, mely mindezen felfogott erőket átvitelére szolgál. Egy gomb egyszerű megnyomtatására az „erőszállító” visszaadja a földgömbnek és a légkörnek a föltöltött elvontat bármily kívánt formában — mint hangot, meleget, fényt, villamosságot, vagy akár mint érméitvi motort. A valódi haladás időszámítása e két gép működésétől kezdődik. Ezek segélyével az új ujságrendszer alapítója abba a helyzetbe jutott, hogy minden reggel összes előfizetőjével szóba állhat. A „Világ Krónika” mr. Fritz Napoleon Smith lapja lehetővé teszi ugyanis összes előfizetőinek — hála azon óriási fejlődésnek, melyen a telefon újabb időben átment — hogy naponta érdekes társalgásba bocsátkozzanak a reporterokkal, újságírókkal és

tudósokkal és így a nap újdonságait azon melegében élvezhessék.

Sőt mi több, minden előfizető — ha pillanatnyilag akadályozva lenne a társalgásban — a kívánt ideig a válaszokat, miket kérdéseire kapott, a készülékében hevertetheti, míg „egyes árusításban” az utolsó híreket a szerkesztőségnek az egész földkerekségen elhelyezett fonografjai potomáron szolgáltatják. Fritz Napoleon Smith újításával a régi nyomtatott ujságok múmiává tette. Néhány év alatt 85 millió előfizetője volt és vagyon 10,000,000,000 dollárnyi félelmes összegre emelkedett. Ez a siker megengedte neki, hogy új, kényelmes négy, 3250 láb hosszú homlokzattal bíró házát teljesen elkészíttesse és építését befejezze.

2891. szeptember 25-én mr. Smith igen rossz kedvűen ébredt föl. Felesége egy hete Franciaországba utazott, első eset tízeves házasságuk óta, hogy hosszabb időre elvált. Az asszony hosszas elmaradása nyugtalanította; hiszen két vagy három nap teljesen elegendő arra, hogy meglátogassa Európa világvárosait. Az első, a mit mr. Smith tesz, az, hogy fonotelefont, melynek sodronyai össze vannak kötve párisi házával, működésbe hozza. A telefont! Itt már megint a tudomány egy nagy diadalával van dolgunk. Az előző átvitele régi história, de a képek átvitele felfogó tükrök segélyével, melyek vilányos uton hatnak egymásra, még csak a tegnapi találmánya. Valóban, értékes találmány, mr. Smith nem tudja eléggé áldani a felfödzőt, ki őt most abba a helyzetbe hozza, hogy kedves asszonyát a

meglehető szép távolságból is megláthatja. Massis Smith kissé fúradtan jött haza, valószínűleg a sok látogatás, színház-előadás és bál miatt és még ágyában nyugszik, daczára, hogy Párisban már délre jár az idő. Alszik, feje el van temetve a csipke-vánkosokban. Ah! Megmozdult! Ajkai mozognak. Álmodik talán? Most mond valamit, egy nevet rebeg — az ő nevét — Fritz! A bajos vízió mr. Smithet kissé földeríti és kötelessége parancsainak engedelmeskedve, fölugrik ágyából, egyenesen rá egy önműködő öltöztető készülékre. Két percczel ezután ugyane készülék irodájába szállítja. Nindenkit munkánál talál. Előbb áthalad a tárcza-csarnokon, egy hatalmas helyiségben, melyet óriási üvegkúpola koronáz. Egy sarokban van telefon elhelyezve, melyen át naponta a Világ Krónika száz belletristája mulattatja az emberiséget.

Mr. Fritz Napoleon Smith most a tudósítók termébe lép. Itt 1500 reporter van összegyűltve ugyanannyi telefon-készülék előtt és a szélrókza minden irányában tudatják az előfizetőkké a híreket, — melyeket éjszaka szedtek össze. — Minden tudósító telefonja ott van.

— Nos, Cash, mi ujság? — Ép most érkeztek meg az utolsó photo-távíratok a Merkurról, Vénusról és a Marsról.

— Említésre méltók a Mars-távíratok? — Azt hiszem, igen; forradalom a Kőzepszázarságban.

Tizenkettőt ütött és mr. Smith szobájába megy reggelizni. A hol reggel az új

állott, most egy gazdagon terített asztal díszel. Mert mr. Smith első sorban is praktikus ember és ő megfejtette a bölcs életrend problémáját, a mennyiben azt lehetőleg egyszerűsítette. A régi idő” végtelen szobasorai helyett megelégszik egy egyszerű kényelmes helyiséggel, mely zseniális gépezetek segélyével minden óhaját teljesíti.

Ebben a szobában alszik, eszik, dohányzik, dolgozik — szóval lakik és él. Mr. Smith helyet foglalt a phonotelephot tükrével szemben. Az a párisi szoba, mely már reggel megjelent, ismét fölmerül. Ott is látható, egy teljesen hasonlóan terített asztal, mert tekintet nélkül idő- és helykülönbségre, mr. és Mrs. Smith elhatározták, hogy együtt étkeznek. Van is abban bizonyos varázs, hogy téte-à-téte üljenek egy szép asszonnyal, a ki 3000 mérföldnyire van tőlünk. De most az ujságrendszer felalálója és alapítója, mig: nejjére várakozott, kissé türelmetlenné lett!

— Elkésett! Pontosság egy asszonytól Mindenütt haladás — ebben soha!

Az a leány.

Angolból fordította: Árnica.

XXXIII.

(Folytatás.)

(85)

— És nem tudom, hogy miképpen tettem meg — mondja Ffolliottné gyenge hangon s tévétel tekintettel. Már egészen jól vagyok. S a szobámba akarok menni.

— Nem gondolja-e, hogy jobb volna ha egy kicsit hosszabban nyugodna? — — mondja a fia hidegen.

— És Madam, a szobájában kialudt a tűz; jobb lesz ha előbb egy kis meleg hus-

hogy a kinevezési rendszer, melyért egész életén át küzdött, nem helyes?

Ábrányi Kornél: Utolsó levelei, melyeket a reformról írt, az ellenkezőt bizonyítják.

Herman Ottó végül kijelenti, hogy a javaslatot nem fogadja el.

Mocsáry Lajos beszéde.

A képviselőház tegnapi ülésén Mocsáry Lajos által mondott beszédet rövid kivonatosan alábbiakban ismertetjük.

Mocsáry Lajos szerint ki van zárva még a fölvetése is annak, hogy a javaslatnak igazi célja a közigazgatás javítása volna. Kiténik ez a javaslat indoklásából s kiténik az előzményekből is, mert a kormány egyetlen igazi — szakembert sem hívott be a tanácskozányba.

A javaslat nem egyéb, mint kodifikálása annak a nyomorúságos állapotnak, melyet maga a kormány is törhetetlennek mondott. A régi rendszert teletölték bürokráciával, tisztán azért, hogy hatalmi tulpapásukat érvényesíthessék. Míg ez a bürokrácia uralkodik, addig nem lesz jó közigazgatás. Sejtelmük nincs arról, hogy az ország számos községe, melyekben a nép tulajdonképpén lakik, teljesen magára van hagyva. A községek ki vannak szolgáltatva a körjegyzőknek és bíráknak; a szolgabíró úgy ül székhelyén, mint a keresztispók.

A kormány a jegyzőket biztosítani akarja már most, mert kiszámolták, hogy nagy hatalmi tényezők lehetnek, tehát eleve konfliktálni kell őket. Arra senki sem gondolt, hogy a közigazgatást az igazságszolgáltatással kombinálni kellene. Nem követel olyan kormányzatot, mely kizárná az államhatalom felügyeletét: de éppen azért nem elégszik meg olyan közigazgatással, melyből kizárják az önkormányzatot. Mert hazugság az, hogy e törvény épségben tatja az önkormányzatot.

Nyilvánvaló hasugság s a törvényhozás komolyságával és tisztességével nem is igen fér össze annak törvénybe íratása, hogy megmarad a megye ellenállási joga a törvénytelen rendeletekkel szemben. A nemzet irányában azzal indokolja a javaslatot, hogy amennyit önkormányzatban veszt, annyit erősödik nemzeti erőben. De ő a szabadságot nem hajlandó feláldozni semmiféle tekintetért. Elveszti a nép szabadságát, ha nem tud ellentállani a zsarnokságnak.

Ez ellenállás, a szabadság biztosítása a feladata az önkormányzatnak. De ha konfliktálunk a nemzet által eddig gyakorolt önkormányzati jogot: hol a biztosíték egy esetleg uralomra jutó hazaáruló kormány ellenében? Valóságos öngyilkosság az, ha a nemzet kiadja kezéből a szabadság biztosító eszközeit. Ezért kell megtartani az önkormányzatot mai alakjában. Majd gr. Apponyi nagyszabású beszédére reflektál. Nem akar foglalkozni azoknak az állítólagos differenciáknak vékony deszka-kerítésével, melyek úgy is el fognak enyészni, de nem hagyhatja szó nélkül azt, amit Apponyi a magyar nép jelleméről mondott, azt állítván, hogy a magyar népnek nagy baja a pongyolosság s hogy ezt kell kiküszöbölni az államotállással. Ő azt hiszi, hogy a magyar ellen ez a vád joggal nem emelhető. Képviselők vannak, kikből hiányzik a kegyelet a nemzet multja iránt, de a magyar népből soha sem hiányzott a kötelességérzet. Végül a nemzetiségi szempontokról beszél.

Nem akar nemzetiségi vitát provokálni. de a mikor a vita csomópontját e szempont képezi, ő sem hagyhatja szó nélkül. Meggyőződése szerint éppen az önkormányzat a legbiztosabb és legolcsóbb módja a nemzeti állam fenntartásának. Maguk a nemzetiségek

ösmerék! — Anyám megrázkodik a „gazember” — és a „titokban” — szavak hallatára; — de azt mondta a szobalányának, hogy a szobájába megy, és nem akarja, hogy háborgassák, s hogy rendes esteli látogatásomat elkerülje — Stebbing által jó éjszakát kívántott nekem. Az anyám terve nagyon jól sikerült volna, ha el nem felejté a háló szobájának az egyik ablakát betenni; a nyitott ablakot a kertből láttam meg. Megijedtem, s a szobájába mentem. És nem volt ottan és úgy találtam, hogy a szobáját kívülről bezárták, s a kulcsot magával vitte, hogy lássék úgy, mintha belülről zárta volna be magát.

Az egész kertet összekerestem, és anyám nevét kiabálva: és bizonyosan hallotta a hangomat. De azért még sem választott a leghalibab kiáltással sem; mert az éj csendes volt és én gyakran s figyelmesen hallgatóztam. Azt az embert arról a helyről láttam elszaladni a hol anyámat találtam.

De bezzeg kiáltott akkor midőn láttam, hogy azt az embert követni akarom. — És még is midőn szemléltem szemben állottam anyámmal, tagadta vagy kérdésre akarta vonni azt a tény, hogy ott egy — férfi lett volna.

Anyám huzódott, mert azt kérdezte — „Miféle emberről beszélsz? — és midőn a nevét említettem — elájult. Tudom, hogy ez az ember pénzt akar anyámtól kizsárolni. — És én tudni akarom, hogy miért?

— En azt gondolom — mondja Ffolliottné, ki alig képes beszélni — én azt gondolom, hogy csak ugyan azt kíván.

Bryán, ha nem néznél oly haragosan reám, akkor könnyebben tudnék beszélni. Ez egy nagyon kényes ügy volt és azért mentem magam, hogy ez emberrel találkozzam, mert nem lehetett eszéledet küldeni.

— Tehát plósmori anyám, hogy ez na-

nem perhorreskálják a javaslatot s ez legfőnyesebb bizonyítéka, hogy e javaslatból elmentük fegyver nem fog kiküldni, sőt a nemzetiségek más példákra is hivatkoznak, hogy ők a kormánynál segítséget kaptak a megyék ellen.

Hivatkoznak főispánok menesztésére, kiknek láb alól elterve az ő kedvükért történt. Ő azt akarja, hogy a mai önkormányzati rendszert a régi piszoktól és lomtól meg kell tisztítani és akkor az régi fényében fog előtűnni állani és a legbiztosabb eszközünk lesz a nemzetiségi viszonyok rendezésére. A haza multja institúcióiban él, ha a vármegyét lebontjuk, szabad a vásár minden összbíróadalmi aspirációinak. A javaslatban a legvárabb szabadságellenes szellem uralkodik; ami ebben szempontlanság van, az a rendőrállam közigazgatása. Nem fogadja el a törvényjavaslatot. (Zajos eljénzés a szélsőbalon. Kiáltások: „Öt perc!”)

Szolgabírák és államostítás.

Az Eötvös Géza, kiskörűi főszolgabíró által egybehívott szolgabírói értekezlet vasárnap lett volna a városházán. A felhívásra azonban alig gyűlt össze 25—30 szolgabíró. De azért megpróbálták értekezni. A megválasztott elnök, Lipcsy Tamás, egy, a kormányhoz intézendő memorandum meg szerkesztését ajánlotta. Döry Pál a határozathozatának azzal vette elejét, hogy tekintettel az összegyűlt szolgabírák csekély számára, — indítványozta, hogy hívjanak egy újabb értekezletet össze. Az értekezlet ezt elfogadta s választott egy bizottságot, melynek feladata lesz a memorandumot megszerkesztetni s az újabb összehívandó értekezletek határidejét megállapítani.

A bizottság abban állapodott meg, hogy újabb országos értekezletet hív össze június havára s lehetőleg valamelyik vasárnapra, a mely elő memorandum javaslatot terjeszt a kiküldött bizottság.

A memorandumot, az orsz. értekezlet jóváhagyása után, küldetésileg közvetlenül a belügyminiszternek adják át.

A mi az emlékirat tartalmát illeti, arra nézve abban történt megállapodás, hogy a politikai fejtegetések abban kerülve lesznek s egyedül a szolgabírákra vonatkozó és nem egészen megokoltnak és czélzászerteknek talált intézkedésekre történik utalás.

Részletesen ki lesz fejtve az emlékiratban az a kívánság, a mely a rangfokozatra és javadalmazásra vonatkozik; ezek közé tartozik legfőképpen az, hogy az ország összes járásainak főszolgabírái, a kiket a király nevez ki, egyenlő rangfokozattal és javadalmazással látassanak el: a számvévek és iratok dotációja az állásuknak megfelelőleg emeltesse, hogy a segédzemélyzet kellő számban szaporítva legyen.

Angol püspök rólunk.

— Jerson H. kolozvári látogatása. —

Jerson Henrik, a Brit és külföldi unitárius társulat titkára (püspöki rang és joghatósággal) a jelen év elején meglátogatta Hazánkat, s Kolozvárt is több napig tartózkodott.

Ez utazásáról a társulat tanácsához kimerítő jelentést terjesztett be, melyből — a „Keresztény Magvető” után adjuk a következő érdekesebb részeket.

Rövidebb bevezetés után Jerson Henrik elmondja a budapesti eklézsia megalakulásának történelmét, felmentve az angol és amerikai atyafiak segélyét; kiemeli, hogy a püspöktől mennyire fontosnak tartotta a templom-szentelésen az angol és amerikaiak képviseltetését.

gyon kényes ügy volt? S miután én nem voltam itthon saját maga kellett hogy eligazítsa?

De ha így van a dolog midőn haza jöttem, s a kertet össze vissza szaladgálva anyámat kiáltottam, miért nem választott? — Láttam annak az embernek a névjegyet — az az hogy csak a felét: de bizonyosan írt anyámnak?

Ffolliottné lesütö a fejét.

— Lesz szives ide adni azt a levelet? — kérdi a fia

— Nem adom.

— Anyám!

Ffolliottné feláll a divánról.

— Bryán — mondja komolyan esedő tekintettel s összekulcsolt kezekkel — fiam, ezt a dolgot nem mondhatom meg neked — nem tehetem! — Tudom edesem, hogy különösnek találod: de ebben az egy dologban nem tudsz az anyádban megbizni?

Nem mondhatom meg neked hogy az az ember miért jött ide, miért kellett vele beszélnem, és miért adtam oda neki minden pénzem. Majd egykor — igen Bryán — majd egykor mindent el fogok neked mondani. De most már ne kérdezz tőlem semmit. Ne ne nézz reám oly áthatóan!

Bryán ha tehetném, megmondanám, de hidd el oh hidd el nekem hogy azt tudni nem növelné a boldogságodat!

Az én boldogságomat! — mondja a fiu gunyosan. Félek hogy én nem szültem boldogságra.

De bár minő baja legyen anyámnak, én vagyok az kivel azt megossza, és az én segítségemet kell igénybe venni. Hagyja a boldogságot másoknak.

Ha megtagadja, hogy mostani aggályában segítségére lennék, akkor az olyan aggály lehet, a mit különösen én nekem nem kell

Ezután elbeszéli az utazását Budapestig, a hol legelőször is a budapesti eklézsia előjáróságának volt a vendége. „A mint a legelső ebédhez ültünk, — írja — lehetetlen volt egészen otthon nem éreznünk magunkat. Nemcsak jó barátok körében voltunk, hanem olyanok között, kiket Londonban jól ismertünk s a kikkel saját nyelvünkön szabadon társaloghattunk.

Ebéd után a püspök is, a ki tiszt. Derzsi Károly lelkész úrnál volt szállva, oda jött. Én 1890-ben láttam volt az évi gyűlésünkön Londonban, néhai Buzogány Áronnal. Jól emlékszem a benyomására, melyet akkor reám gyakorolt értelmes kinézése és nyugodt, kellemes módorával. 1876. óta vagyok vele érintkezésben, mint püspökkel, s az idő alatt arról győződtem meg hogy ő egy jellemes, mély és komoly gondolkodó, államférfiúi előre látással és kormányzó tehetőséggel bíró férfi; s magyarországi hitrokonaink helyesen cselekedtek, a midőn néhai Kriza J. utódjává választották. De miután családjánál is tartózkodtam, most újabb benyomásokkal nyertem s láttam, hogy ő olyan ember, a ki szeretnek és tisztelnék.”

Ezután leírja a templomot, az isteni tisztelet sorrendjét, hogy abban ő is részt vett, s a jelen volt kitűnőségeknek a neveit is elősorolja. Az isteni tiszteletet mélyen meghatónak és érdekesnek mondja. A mitködő szónokokra azt jegyezi meg, hogy az ékes előadásokból s az előidézt hatásból ítélve, jelesek voltak a beszédek. Továbbá elmondja a papi lakban való fogadtatását Bedő Albert gondnok által az új eklézsiai küldöttei stb. üdvözlését.

Aztán a Redutban tartott bankettet beszéli el, kivonatát adva az ő beszédjének. „A miket én angolul mondtam, — így folytatja azt Kovács János is igazgató tanár, a ki mi mindnyájan ismertünk és nagyon szerettünk Angliában s a kinek irántani odaadására és szíveségére egész ott létem alatt mindig hálással fogok visszaemlékezni — magyarul ismételte. Az összes hallgatóság, a testvéri szeretet nyilvánulásával kísérte a beszédet s úgy látszott, hogy igen nagy fontosságúnak tartják a magyar és angol unitárius összeköttetést és benső ragaszkodást.”

Ezután arról emlékezik meg, hogy miképp látogatta meg Budapest nevezetességeit. Budapestről azt mondja, hogy az egyike a legszebb városoknak, melyeket valaha láttam.

Ezután következik Kolozvárig való útja, s itt tartózkodása. Elmondja, hogy az indóháznál mily számosan jelentek meg, a hol Péterfi Dénes lelkész üdvözölte, mint a Brit- és külföldi unitárius társulat képviselőjét. „A püspöknél való három napi tartózkodásom — így szól — mindig kedves emlék lesz nekem. Sajnálom, hogy a püspökkel nem beszélgethettem, de az ő kedvessége és figyelem irántam az utolsó percekig olyan volt, hogy teljesen otthon éreztem magamat.”

Felemlíti, hogy az őz tudóst, dr. Brassait s Page Jánost is meglátogatta Kovács társaságában. S mennyire öröndött, hogy velük találkozhatott. Egyáltalában Kolozváról kedves emlékekkel s bő információkkal távozott el.

Egyetmás.

Prága máj. 28.

A „Franz Josef” vasuton Csehországban, azok a kényelmes állapotok uralkodnak, mint a melyek nálunk is a zónarendszer behozatala előtt kellemes hatással voltak az utazóra. Egy-egy kocsiosztályban alig utazik egy-két utas, úgy hogy az ember éppen olyan kényelmbe teheti magát, a melyben neki tetszik.

lenne tudnom. Lehetséges-e hogy ilyen baja legyen?

Ffolliottné úgy nézi magát mint a vízbe haló s esze vesztetten de kimertülve kap a „szalma szál” után melyet az ár feléje hajt.

En nem tudom mondja miből következteted, hogy valami személyes baj miatt szenvedek?

Nem lehet-e olyan titkom a mi — a mi — nem az én titkom? Mi haszna volna az öreg asszonynak ha hallgatna meg a fiatalok bajait, és nem igekeznék rajtuk segíteni?

Ilyen dolgok gyakran fordulnak elő. Bryán egy pillanatig merően bámul reá, Champneys kisasszonynak a következő szavai jutnak eszébe:

„Ez a leány egy furfangos teremtes, és a te áldott könnyű hívő jó anyádat csak esz közlül használja fel, ez a leány valami bajba keveredett.”

Jóságos ég! mondja olyan nevetéssel mi jobban hasonlít a zokogáshoz. És ő azt kívánja hogy én vegyem el azt a leányt!

Ffolliottné zavardottan néz fel reá!

— Miféle leányt? kérdi s két reszkető kezét a szét pattanásig lüktető fejéhez szorítja.

— Kívánja vagy nem kívánja, hogy Holt Marit vegyem el? Anyám tudta, hogy az örlésig szerelmes voltam bele. És azt mondta hogy örül!

— En nem tudom, hogy mit kívánok dadogja a reszkető asszony. Oh, ha nyugodni tudnék!

Sir Bryán közelebb lép hozzá s meg áll előtte. Ő egyedül csak Dorkára gondol: az anyja pedig egyedül emagára. Ő beszél, de az anyja alig hallgat reá. Az izgatottság és fáradtság kimerítették s kábulttá tették.

(Folyt. köv.)

Örömmel ragadtam meg tehát a kínálkozó alkalmat e vasuton a magyarországi bepréslét utazás után, s végig heveredve a hosszú ülőhelyen, nyugodt élvezettel olvastam az — az nap megjelent bécsi újságokat.

Kényelmes magánnyomat azonban csakhamar megzavarta egy elég uriasan ültözött, de nyakkendő nem viselő utazó, a ki midőn belépett, valamint mondott, de olyan nyelven, hogy nem értettem meg s válasz nélkül hagytam. Meglepetve nézett erre rám s német nyelven kérdezé, hogy miféle nemzetiségű vagyok. Midőn hallá, hogy magyar vagyok, eleinte kissé tartózkodó lett, de később annyira belemelegedett a diskurszusba, hogy valóságos szónoklatokat tartott. Megtudva egymásról, hogy én szerkesztő, ő meg tartományi és országgyűlési képviselő, pláne az ifju csehek egyik fővezére, természetesen a politika képezte beszélgetésünk tárgyát.

Az én ifju csehem olyan lelkesedéssel és rajongással beszélt a cseh nemzet nagyságáról, mint a milyen megvetéssel és gyűlölettel emlékezett meg az osztrákok zsarnokságáról, a mely ellen pártja harcolni fog. Erekjüket már megmutatták a cseh-német kiegyezésnél, a melyet egy kis obstrukció miatt csakhamar ad akta tettek.

Midőn máskülönbön foglalkozását kérdezém, büszkén felelte: „Ich bin ein Bauer”. (Bizonyára ezért nem visel nyakkendőt.) Kétkedő pillantásomra megmagyarázta, hogy Csehországban aki mezőgazdasággal foglalkozik, egyszerűen parasztnak nevezetik. S ők büszkéek ez elnevezésre, mert a demokrácia nem ismer urat csak munkást s az egész cseh arisztokráciára fittyet hányanak.

Elhiszem, hogy szeretnék.

Csakhogy a dolog egy kissé másképpen áll. Mert a cseh földbirtokok több mint fele az arisztokrácia birtokában van s legnagyobb része kintnő gazda.

Beszélgetésünknek a prágai indóház harangjának jelzése vetett véget s barátságos kézsorítással váltunk el talán a soha nem viszontlátásig.

A ki azt hiszi, hogy Prága nagy város, az erősen csalódik. Igaz ugyan, hogy a lakossága, beleszámítva a katonaságot s a nagyon távol fekvő külvárosi részeket is, meghaladja valamivel a 150,000-et, de azért maga a város képe egy csepet sem teszi egy igazi nagy város benyomását az emberre.

Hányzik belőle az a pezsgő, zajos élet, mely élénkíti tesz minden utcát, kávéházat, pályaházat stb. Alig lát az ember egy-egy kocsi utczán. Privát fogattal pedig csak elvétve találkozhatni.

Maga a város, leszámítva az utóbbi időben épült néhány középületet, ódon épületeivel, keskeny rozsz kövezett utcáival, nem bír vendégmarasztó hatással s az idegen alig várja, hogy háta megett hagyja a csehek fővárosának zordon képét.

Van egy érdekes régisége, a régi városház. Ezen van egy zsenialison szerkesztett napóra. Napfeltekor és lementekor szokott tölteni csak. S ugyanekkor az órán alkalmazott két ablaknál megjelenik, rendre a 12 apostól alakja, s az ablakok előtt megállva meghajtják magukat.

A turistáknak ezt mutatják be legelőször is a cseh csicsorének, s nagy büszkeséggel magyarázzák annak nagy jelentőségét.

Legszebb épülete Prágának az ujonnan épült országos cseh muzeum, mely e május 20-án nyílt meg ünnepélyesen a nagy közönség számára. Igazi építészeti remekmű.

Ezt már irigylem Prágától, de a tiz zsidó templomját nem.

7.

A harmadik ev. ref. templom Kolozvárt.

Az utolsó népszámlálás adatai szerint Kolozvárt legnépesebb egyház az ev. református; mert néhány százal már felülmulta a római katolikusokat is.

De minden statisztikai adat nélkül is e szaporodás eléggé szembevetőd néhány nagyobb ünnepe, — mikor különösen a b. farkas-utcai templomba a hives egy része be sem fér. Például a mult Pünkösd első napján számtalanoknak kelle visszatérniök a templom ajtajából, — s a bementek egy részének állania kellett, mások pedig a legkényelmetlenebbül szorongtak összezsufolyva a padokban.

Es ez nagyban befoly arra, hogy az igy összeszorongott hiveseknek különösen nő része, huzamosabb ideig megelégedjék az otthoni imádkozással.

Természetesen némelyek erre azt felelik, hogy vajmi ritka eset ez, — s hogy legtöbbször a templom üres.

Megengedem, hogy különösen téli időben a templomba járok száma jóval kisebb

de ennek megint más oka van, s ezt könnyen lehetne segíteni, ha nem idegennek a templomok fűtésétél; a mely is befog következni, s mely óriásiag növelné a templombajárók számát s megkentén a gyógytári kiadást.

Tudunkra az erdélyi egyházakról csak egy református templomról fűtenek s e körülmény az ottani templomba számát legalább 25 százalékkal megemeli.

De ha igaz is lenne, hogy csak eset az midőn a hives a templomba me- nek be, — már akkor is kötelesség giteni.

E segítség pedig nem lehet más egy harmadik ref. templom tése.

Mintha hallanám erre is az ellen- Honnan vegyük az arra megkívántó összeget?

Igaz egy templom építése nagy öm- kertül, s az is igaz, hogy a kolozvári ily összeggel jelenleg nem rendelkezik.

Amde nem is arról van szó, hogy harmadik temlom építéséhez hozzá fogjunk. Egy ily eszmét évekig érlelni, évekig kell gyűjteni rá a pénzt, mert ez sok időt vesz igénybe, — jött már el az ideje, hogy e kérdés ny- nosan fölvetessék s az illető körök- megbeszélés tárgyát képezze.

A római katolikusoknak kik K- várti kevesebb lelket számlálnak hat- plomjuk van. Legalább félannyi szám- plom kellene, hogy a református hives- delkezésére álljon. Pedig a két vallás- tisztelete közt még azon különbség is- van, hogy r. katolikusoknál nem esik egyidőre az összes hives ajtatoskodás.

A harmadik templom szüksege K- vár folytonos terjeszkedése miatt is- hogy ma már a két meglevő ref. tem- igen is közel esik egymáshoz, — s így a vasutkörtől építkezőkhöz mindkettő- felett távol van. Tekintettel ép az ezeni- ban való terjeszkedésre az új temple- vashid körül lenne le- sebben építendő. Különösen ha- mi szintén már csak időkérdése a kolom- nostori hivesekről is lesz — egy kisebb- imaház építésével gondoskodva, — s- kell az ott is folyton szaporodó reform- soknak templomozás végett a városba- niók be.

De maga a harmadik templomnak- kellene oly nagyméretűnek lenni mint- kettő. Mert czélzászert s az építészeti- nyok földhasználásával épült egy azoknál- val kisebb templom is azoknál több oly- gatót befogadhat, kik a lelkész be- egytől-egyig jól megértik, — nem ugy- a mostaniak, — a melyeknek csak biz- részeiről érthető a beszéd.

Addig is azonban amig egy harm- templomot építeni lehetne, — a fari- utca a templom szűkösével szem- — a hova a beszéd is legjobban hallás- egy eléendő ülésel ellátott karzat- építendő, — mert most különösen midő- tanuló ifjuság is templomba van, az im- gens férfiak számára alig van néhány- — a melyet rendszeren már oly korán- harangozás előtt — némelyek elfoglal- kevesebb idővel rendelkező hivatalnok- oly helyre szorulnak a honnan mit sem- het hallani.

A fentirtakat ajánlom főgondnok- Kolozvári Sándor ur becses fig- mébe, — ki még elég fiatal arra, hogy gondnoksága alatt a hives nagy lelki- mére, — sőt egész Kolozvár díszére a- madik templom fölcsentelésével sok ma- dandó alkotását talán egy legmaradandó megkoszorúzhassa.

EGY REFORMÁTUS

A testi nevelés ügye Kolo- váron.

Csáki minister a nemzet ifjusága- nevelésének érdekében, éleslátással, böl- séggel és sok jó akarattal fogott a nem- irányban való fejlesztéshez. Tervei hull- zásba hozták a fővárost, lelkességet kel- tek a testgyakorlatok ügye iránt a vidé- k.

Nem lényegtelen tehát számot vetni azzal, hogy voltaképen hogy állanak Kolo- váron, egy országrész szívében az isk- testi nevelés viszonyai?

Mi, a kik e viszonyoknak évtize- óta közvetlen szemlélői vagyunk, hals- nélkül rá mondhatjuk, hogy ez u d a r u- lanak.

Majdnem husz éve, hogy alakított- a Tornavivó intézetet, igen szép inten- kal arra, hogy abban az iskolai tornász- egyleti testgyakorlat, a vivás sportja, az- kolai és népijátékok kultiváltassanak és fej- tessenek. Tör- és alapszabály szerint al-

latott ez intézet. A város adta a felkelt, a polgárok adták költsön a pénzt, melynek kamatairól is lemondottak időközben az ügy javára. A költsön adott tölke visszafizetését a város garantálta s tényleg bizonyos számú résztvevő évenként be is vált, úgy hogy néhány év múlva ki lesznek fizetve a részvényesek és a város tulajdonába megy át az épület.

Husz év előtt egészen korszerű volt e testgyakorló intézet terve és berendezése.

Egyik szárnyán vívóterem, a fő épületében tornacsarnok, a közönség részére karzattal; balról tornatanári lakás, szolgakamara, az emeletben tanácskozási terem előcsarnokkal. A jövőre, a testgyakorlatoknak gyakorlati irányban való fejlesztésére gondoltak hasonlóképp. Dolgoztak ki propozíciókat, egyleti alapszabályokat, a melyek a testgyakorlatok iránti ingert tanulónknál, felnőtteknél egyaránt fentartásák, a melyek az ügyet előre vigyék, de a melyeket rövidség okáért itt nem részleteztünk, mert beváltva ugy sem lett belőlük semmi.

Az intézetből azután csináltak a nemes ügy rovására sine curát. Kezdték azon, hogy kilátottak lakásból a tornatanárt, betették az emeletbe, később adtak neki 100 frtot, hogy a város végén fogadjon érte magának szállást, a hol tud. A tornatanári lakásba pedig beplántálták az intézeti titkár.

Később egészen elszigetelték a közönségtől ezt az intézetet. Mellékhelyiségeit magányzólokra rendezték be: a köteles tornaszabályzatot melyért különben az iskolák elég jól fizetnek, úgy tekintették, mint valami robotot, melyet a beplántált személyzet, titkár, szolga stb. kénytelen-kelletlen el kell tölteni. Rendszeres és piszkosítás volt egész az undorodásig az intézet, melyben a növendékek inkább megbetegedtek telen, sem hogy egészségüknek szolgáltak volna. Végre is sok volt a roszból. A részvényesek is, a közönség is megundorodott s a m. évtized közepén a sajátban erőlyesen felszólaltak a botrányos visszavételek miatt, a mit e henye hivatal osztogató intézet ezer meg ezer növendék egészségének rovására szép czim alatt csul elkövet.

A fővárosi és a kolozsvári sajtó felszólalásai után valamit javítottak az állapotukon. Afféle szinpadit fogásokból állt ez a javítás is; édes keveset lendítettek azonban az ügyön. Az állapotok maradtak a régiek. Előzékeny volt a közönség is, a sajtó is, személyes tekinteteknél fogva.

Midőn az intézet egyik tisztviselője elhunyt, egy a testi nevelés ügyét alapjában ismerő s annak előmozdítása iránt önzetlenül munkálkodó férfiú ajánlatot tett, minden honorárium nélkül ez állás betöltésére. Nem fogadták el. Azt mondták: a volt titkár működése zavarosan, rendezetlenség maradt hátra. Csak az ügyvezető atyafia hozhatja rendbe a nélkül, hogy az elhunyt működése kompromittálva legyen; azért ideiglenesen másépp intézkedtek. Jó. — Azonban a végleges választásnál is másépp intézkedtek és pedig azért, hogy ezentúl is a testi nevelés ügyének rovására sine curát adjanak olyan egyénnek, a ki az ügyhöz abszolút nem értett, de akinek hozzátartozója privát keblű ügyeket jól igazított el annak idején.

Az intézeti tornatanárt hetenkint 30—35 órárt ki kényszerített egyedül olyan munkára, melyet ha lelkiismeretesen kíván betölteni, önmagán gyakorolja az emberölés lassu munkáját. Midőn egy külföldi tanárral ismertettük ez állapotot, azt mondta, náluk agyonköveznék az olyan elnökséget, és választmányt, a melyik elég embertelen ember társát egy szép ügy rovására így agyon ki-nozni.

Ha feladatát és kötelességét csak egy hajszálnyira értette, érezte és teljesítette volna a tornavivó-intézet, a közönség érdeklődése és támogatása mellett e husz év alatt tetemesen kellett volna fejlődni, mind az intézetnek, mind az ügynek. Am az intézet nem tett semmit egyebet a robot munkánál s a henye hivatal biztosítására irányuló törekvésnél.

Az intézet nem előre, hanem visszafelldótt. Mi nagy tisztelettel vagyunk mindenkinek a személye és a magán ügyei iránt. De ha ez a köz rovására tolatik előtérbe, melléktéket nélkül kötelességnek tartjuk felszólalni.

Ilyen kötelesség annak a kijelentése, hogy mi nem látunk garanciát a husz évi tapasztalatok után a tornavivó-intézet jelenlegi elnökének eddigi működésében arra, hogy ezt az intézetet a jövőre úgy vezetné, a mint azt a testi nevelés érdeke jogosan megkívánja. Azért feltétlenül szükségesnek tartanók, ha egy közlekedési összehívandó rendkívüli közgyűlés tiszteletbeli elnöknek választandó meg jelenlegi érdeműs elnökét, helyét pedig olyan egyénnek töltené be, aki nek ez, ismeret, ügyesség, szorgalom és

párossal s a ki Kolozsvárt a testi nevelésügyét képes arra a színvonalra emelni, a melyet a viszonyok megkövetelnek.

Minden hó, minden nap, melyet nem vonjuk kétségbe, jó akaratban gazdag, azonban szellemi és physikai tetterőben fogyatékos elnök az ügy élén eltölt, ezekre menő növendék testi egészsége s fizikumának egészséges irányban való fejlődésének a rovására szolgál.

Szükségesnek tartjuk továbbá azt, hogy a tornavivó-intézet henye hivatalt osztani megcsúnjék, hogy az az egyén, a ki a tornatanári lakást illetéktelenül lakja, onnan kiköltöztessék, s hogy az intézet tanerő szaporításán jobban, tökéletesebben feleljen meg feladatainak. Mindezekről azonban részletesebb tervet közelebbről adunk.

y.

MINDENFÉLE.

Kolozsvár, június 2.

Junius hó 1-ével új előfizetést nyitottunk lapunkra. Tisztelettel kérjük azon t. olvasóinkat, kiknek előfizetésük május hónappal lejárt, vagy a kik előfizetési díjukkal hátralékban vannak, kegyeskedjenek azokat mielőbb megújítani.

— **Hogy szavaztak?** Az erdélyi Múzeum-egylet tegnap tartott közgyűlésén igen fontos kérdés állott napirenden. Az t. i. hogy az egylet szabadon éljen ezentúl is választási jogával, vagy pedig jással a megszorítással, hogy a kormány megerősítési jogával korlátoztassék. Az igazgató választmány nak eme kormányi beleegyezést elfogadó javaslatával szemben dr. Concha Győző lelkes beszédében érvelt az egylet autonóm jogai, s választási szabadságának sértetlensége mellett. Pro és kontra több felszólalás történt. A kérdést szavazással kellett eldönteni. — Két ízben szavaztak. — Első ízben a többség a Concha indítványa mellett volt, s mert ez nem tettett az igazgató választmánynak újabb szavazás rendeltetett el, s ekkor a zöldasztaltól a hallgatóság közt ülő segéd-személyzet is intelmet kapván, ők is felállottak, s ez uton mesterségesen kiereszkolták a többséget a választmány javaslatának. A választmánynak ez az érthetetlen erőszakoskodását élénken kommentálták a tagok s mi azt a legteljesebb mértékben elítéljük, mert nem látnak semmi komoly okot arra, hogy az Egylet önként adja fel eddig mindig korlátlanul gyakorolt választási szabadságát s ezzel kiszolgáltatassa magát a kormányhatalomnak. Ez a megdondolatlan kacérfkodás a központi hatalommal olyan rést ütött az Egylet autonómiáján, a melyen előbb-utóbb tért foglal a hatalom s az Egylet ezentúl parancsszóra lesz kénytelen olyan rendelkezéseket fogadtatni, a melyek rövid idő alatt az Egylet létalapjait támadhatják meg. Csak sajnálni lehet, hogy egy eddig minden illyen befolyástól független tudományos egyesület is beszegődik a reakciónárius törekvések áramlatába és saját autonóm jogai helyett többre becsüli a hatalommal való megalkuvást, a mely pedig mint példák bizonyítják — még eddig mindig az egyesületi szabadságnak és az egyleti életnek vált ártalmára. Épp ez okból sajnáljuk — hogy dr. Concha Győzőnek lelkes és megzafolhatatlan érvekkel támogatott indítványa a zöld asztaltól kiindult erőszakos szavazattalálal ugyszólva meglepetésszerűen üttetett el.

— **Az erdélyi múzeum-egylet,** mint már jeleztük tegnap délelőtt tartotta meg az évi rendes közgyűlést. Elnök gróf Esterházy Kálmán megnyitván az ülést utána dr. Finály Henrik olvasta fel gondosan megszerkesztett évi jelentését, mely után gr. Esterházy Kálmán elnök indítványa következtében a közgyűlés elhatározta, hogy néhai Szabó Károly könyvtárigazgató arczképét a könyvtárterem számára lefesteti, s annak leleplezését ünnepelesen esz-közik. A könyvtár jelentés felolvasása után dr. Lánycz Gyula tett indítványt, hogy a levéltár ügyének rendezése tárgyában bizottság küldessék ki tanulmányozás és javaslat tétel végett. A jelentés felolvasása után került sor a könyvtárigazgató választásra. Mindenekelőtt dr. Finály Henrik titkár részletesen előadta az előzményeket, s a választmány javaslatát a könyvtárigazgatói állás új szervezése és a választás módzataira nézve. A kérdés hosszabb és igen érdekes vitát idézett elő. Elsősorban dr. Concha Győző szólt fel érélyes hangú érvekben gazdag beszédében mutatva ki, hogy a kormány megszorítani akarja az Egylet autonóm jogait, mikor azt követeli, hogy a megválasztandó könyvtárigazgatót ő erősítse meg. Indítványozta, hogy az Egylet közgyűlése szabadon válassza meg a könyvtárigazgatót, s a miniszterrel egy-

szertlen közölje a választást. A dr. Concha indítványa mellett felszóltak dr. Goisz Gusztáv, Sándor József, dr. Farkas Lajos, míg a választmány javaslata mellett Szász Domokos, Gyarmathy Miklós szóltak fel, s ennek eredményében elnök a vitát be-rekesztvén konstata, hogy a többség az igazgató választmány indítványát fogadta el. Elhatározta a közgyűlés, hogy a könyvtárigazgatói állással minden más fizetési állás összeférhetlen, s hogy az igazgató fizetése 2000 frt, lakbéré 300 frtot tesz. Ezek után előterjesztett a folyadék névsora. Pályáztak az állásra Dr. Ferenczi Zoltán kolozsvári polg. isk. igazgató, Várnai Sándor bpesti hírlapig, Czink Ferenc keresk. akad. tanár és Komáromi Ferenc ügyvéd. A megejtett szavazás eredményében a Komáromi Ferenczre esett két szavazaton kívül a többi szavazatot Dr. Ferenczi Zoltán nyerte, kit az elnök a tagok élénk eljenzése között nyilvánított ki megválasztott könyvtárigazgatónak. Ezután még megállapították a jövő évi költségvetést s a kilépő igazgató választmányi tagokat dr. Ábt Antal, Dr. Fábinyi Rudolót. Dr. Klug Nándor és Dr. Biró Bélát újból megválasztván, a közgyűlés berekesztetett.

— **Nyári színház.** Hoós János dévai zenetanár eredeti operettejének holnap lesz bemutatója Putifárné ezimen. A szöveget Koczián Lajos és Sebestyén Imre írták sok ügyességgel dolgozva fel József és Putifárné történetét. Hoós magyar dalait a kolozsvári közönség Jakab Ödön Galambódi Sándor népszimfivéből már előnyösen ismeri, s Putifárné operettejével mely első nagyobb műve — a legszebb reményekre jogosít. Szébbnél-szebb számok követik egymást. Kiválóak mindjárt az 1 felvonás kezdetén az Inakar rögtön ezután Asseneth és József duettje, továbbá Asseneth és József magánadai, Putifárné énekszáma, a mágusok kara a második felvonásban, továbbá József börtöndala és az ezt követő terzett. A darab nagy gonddal van betanulva s részt vesznek az előadásban Örfey Flóra (Asseneth) Kury Klára (József) Kápolnay (József mint Pharoa) Megyeri D. (Putifár) Pola Jenny (Putifárné) Pusztai B. (Miamum) Láng Etel (Thermutisz) Szathmáry A. (főpohárnok) stb.

— **Színház.** Tegnap a „Gigerlik“ jelentek meg teljes számban a nyári színház szinpadján. Közönség közép számban jelent meg a nézőtérben. A gigerlik között némi szerepcseré is történt. Az eltávozott Fűredi szerepét Megyeri, a Megyeriét pedig Gál Gyula játszta. A gigerlik különben mind egy szálal jól megállták a helyüket és tapsokat arattak. Megyeri kuplét meg is újrázták. A női szereplők közül Láng Etel, Szerémi Gizella arattak sok dicsőséget. Az előadás gyorsan legördült. Fél 10 órakor a darabnak vége volt.

— **Floberezés.** Két külföldi utcai gyerek (van a város területén több is, különben ezekből a rossz fiukból) naponta kirándul a mezőre, flobertel a kezében és sorban lövöldöz az éneklő madarakat. A kertületi kapitánynak, Kilin Miklósnak fel is jelentették a fiukat a ki azonban úgy nyilatkozott, hogy miután a lövöldözés még gyermekek, sem tiltani sem meginteni nem lehet őket. Városunk jelenlegi Dobse László féle korában tehát sem tiltani sem meginteni nem lehet a gyerekeket, hogy azok roszat ne cselekedjenek. Eljelen Kilin ur és a minden rendek feje, a főkapitány, a ki maga is tanuja naponta a „Társadalom“-ban a házsongárdi floberezéseknek. (Bektüldetett.)

— **Kedélyes mulatság** lesz a dal-kör júniális, mely szombaton tartatik meg a Hoja erdőben. A dalárok már reggel kivonulnak vidám zene szóval, s hogy a táncot csak délután kezdik meg, bizony nem rajtok mulik, hanem a szép hölgyeknek, kik csak délutánra igérték meg kijövetelüket. Hogy sokan lesznek, az bizonyos; hogy szép idő lesz, az még bizonyosabb, ezt szentül hiszik a dalárok, s tartanak kemény próbákat a közle mulatság sikeréről kecsgetve. A venzéglőt és czukrástát Vurscher látja el, de a „családi“ asztalok is nagy látogatottságnak fognak örvendeni; gondoskodott a rendező bizottság mindenről, hogy a közönségnek a kirándulást kényelmessé s a mulatságot a mult évben szerzett jó hírehez méltóvá tegye.

— **Ostor pattogatás.** Kiállhatatlan az a láma, az az irtoztos ostor pattogatás, a mit éretlen hostái suhancok a hűvárosokban elkövetnek kora reggeltől kezdve. A lakókat, a békésen alvókat vagy betegeket szörnyű módon kirozzák éjjel nappal ezek a rendetlenkedők. A hatóság figyelme sokszor fel volt kérve a suhancok megrendszabályozására, ki adhatná végre szabályrendeletben, hogy a város területén a vámon belül az ostor pattogatás tilos.

— **Az erdélyrészi jelzalogbank-ról** szóló tudósításunkban, az igazgatósági tagok közül Kiss Sámuel és Fränkel Sándor nevei tévedésből kimaradtak, mit ezennel helyreigazítunk.

— **Vizsgák.** A kolozsvári ev. ref. kollegium nyilvános köz- magán- és érte-ségi vizsgálatát az 1890—91. iskolai évben, június 8-ikán veszik kezdetüket, mikor 11 órától ének vizsgák kezdődnek. 14. 15. 16.

án érte-ségi szóbeli vizsgálatok. 17. és 18-án magánvizsgálatok lesznek. A gymnasisták vizsgálatát 19-ikén kezdődik és 25-én ér véget. Az elemi osztályosok vizsgája 23 és 24-ikén lesz. Az iskolai év ünnepeles berekesztése f. hó 28-án történik.

— **Új fűrészes gyár** fog épülni a gyalui havasokon Marisel község határán. A gőzfűrészt 7 kerettel Frankel Simon fakeskedő cég építette, ki husz évi kihaszná-lásra megvette a Magyar Valkó község határán s a szomszédos községek határain elterülő erdőségek fakészletét. A feldolgozott faanyagokat Bánffyhyunad felé fogják a havasokról kiszállítani s innen vasutal viszik tovább. Ez az üzlet a havas vidéken több száz munkás kének biztosít kenyér kereset-et, — a birtokosságnak pedig szép jövedelmet.

— **Athleták kirándulása** Brassó vidékére. A K. A. C. tagjai a közlekedő szün-idők alkalmával egy hosszabb időre terjedő társas kirándulásra mennek Brassó vidékére, hol bejárják a málnási, Tusnádi, s a többi nevezetesebb fűrdőket, felmennek a Szent Anna tavához, felvételeket tesznek az almási barlangról és felkeresik a torján kén barlangot. A kirándulás több hétre fog terjedni.

— **A rezervisták.** A tartalékos hadnagyok II. csoportja is bevonult tegnap Kolozsvárra az 51 gyalogezredhez gyakorlatra. A gyakorlatok 28 napig fognak tartani és század gyakorlatokkal már kezdték is vették.

— **Jótevény táncmulatság.** Boosban, néhány tanárjelölt szíves közreműködésével, hangversenyyel szíveskedőtt júniális tartanak f. hó 13-án Vajda Károly kertjében a ref. templom és magyar iskola alap javára. A község lakossága egy részben az intelligens elem kivételével előladosott magyarokból áll. Ezen előladosott magyarok visszatérítését tűzte ki czélul, részint ott helyben részint a közelben lakó hazafias intelligencia, a mi elősorban iskola és templom alapításával érhető el. A meghívók már szét-küldtek. A rendezőszék élén báró Györfly Géza áll. Itt nyilvánosan is felhívjuk e nemes czélra egy a városi, mint vidéki érdeklődő közönség figyelmét. Az utazás oda és vissza történhetik vonattal is; megállóhely a 95 sz. őrház. A vendégek beszállításáról, valamint a vidéki fogatok ellátásáról gondoskodik a rendező-bizottság. — Szállás a júniális helyén lesz.

— **Eljegyzés.** Boross Gusztáv m. k. államvasuti mérnök május 31-én váltott jegyet Piskiben Pawlas Emilia kisasszonnyal, Pawlas Ede főmérnök művelt és bájos leányával.

— **A marosújvári sóbányák** ujon kinevezett főnökénél Blaska Ubáldnál (a ki az elhalt Juchó Ferenc helyébe nevezetett ki) — mint nekünk írják vasárnap délelben tisztelettel a sóbánya-hivatalok egész tisztikara. Este 9 órakor a munkások fejezték ki ragaszkodásukat egy impozáns fátylas menettel, a melynek részvevői az új főnököt szakadatlanul éjlenézték. Blaska Ubáld szorgalmas régi hivatalnok, jól ismeri az ottani helyi viszonyokat is, s ez okon nincs benne kétség, hogy ugyanazonok a nyomokon fog haladni, a melyeket néhai előde Juchó kitűnt érzékkel a város fejlődése iránt és sok szerencsével jelölt ki.

— **Székeley-keresztúri** unitárius középiskolai ifjuság, folyó év június 6-án, az intézet kertjében, esős idő esetén, nagytérben a tanszerek gyarapítására, zártkörű tavaszi táncvizsgát rendez.

— **Szentkirályi Albert** orsz. képviselő — mint részvételt értesítünk — tegnap raggel Gödöllőn elhunyt. A megboldogult, rokonszenves alakja volt a képviselőház-nak, kifogástalan jelleme és szeretetreméltó-módora pártkülönbség nélkül biztosították neki ismerősei szeretetét. A képviselőházban a függetlenségi párt padsoraiban foglalt helyet, de politikai elvei e párttól több kérdésben elválasztották. Az utóbbi időkben különösen közgazdasági kérdésekben szólt föl a házban s beszédei a szigorú tárgyalosság és szakszerűség jellemezték.

— **A décsi főgimnázium** ügye egy lépéssel ismét előbbre haladt. Levelezőnk értesítése szerint Szolnok-Doboka megye szombati közgyűlésén a főgimnázium kérdése a legelőkelőbb érdeklődés között került napirendre, s határozattal vált egy pár ellenző vélemény elhangzása után — az, hogy a főállítandó főiskolát a megye fogja berendezni. A város maga, mint egy ízben már jelentettük, 50,000 frttal járul a költségekhez. Megye és város tehát minden tölték telhetőt elkövetnek, hamarabb lehetővé tegyék. A tegnapi közgyűlésen hozott határozat értelmében a megye főispánja, néhány deputatus kíséretében küldöttéleg fogja most a közgazdaságiügyi minisztert fölkeresni, hogy az ügy állásáról kimerítő információt adjon s a létesítendő főiskola föllállításához a közoktatásügyi kormányt is hozzájárulásra bírja.

— **Serédi Sarolta bucsuja.** Érzékeny bucsú volt vasárnap este Bpsten a városligeti színpadon. Nem könnyek, hanem sószorok hullottak, az emberek pedig nem sirtak hanem tapsoltak. Serédi Sarolta bucsuzott a budapesti közönségtől. Berlinbe megy a Fridrich-Wilhelmstädter-Theaterbe hol 1400 márka havi fizetést és megfelelő szerepkört kap, a mikben a népszínháznál nem volt része.

— **A miniszterelnök leányának a menyegzője.** Mint már megírtuk, Sza-

pár Ilma gróf kisasszonynak az esküvője Baró Révay Simonnal ez évi szeptember hó végén fog megtörténni. Az esketési szertartást Samassa József bíboros fogja végezni a családi taskonyi kápolnában. A fiatal főúri pár ezután a báró ősi birókára Tajnára megy lakni hol az ősi kastély renoválásán már rég javában dolgoznak.

— **Halálözás.** Gyászlapot kaptunk mely tudatja, hogy Podoba Vazul kolozsvári görög kath. segédlelkész neje szül. Carteziu Popu Mari, folyó év május hó 31-én reggel 4 órakor, hosszas szenvedés után, P-Topán, életének 29-ik boldog házasságának 13-ik évében megszűnt élni.

KÖZGAZDASÁG.

Alakuló közgyűlés. A m. kir. földmívelésügyi miniszterium felügyelete alatt létesítendő „Erdélyrészi Bortermelők szöveteke“ alakuló közgyűlést f. hó 12-én délelőtt 10 órakor az erdélyi gazdasági egylet helyiségében tartja meg, melyre a t. alúírók valamint az érdeklődő közönséget meghívja az intézőség Tudva levő dolog, hogy a m. kir. miniszter a magyar állam kincstár nevében és részére 20 ezer forint árszám-jegyet vásárolván, a szövetekez legnaggyobb részjegy tulajdonosa a magyar állam.

A szövetekez vándor pincemesteri intézménye a földmívelésügyi miniszterium 1200 frt évi segélyben is részesül, a vándor pincemester kezeli a szövetekezeti tagok borait, a szövetekez pedig az eladásra bejelentett borok eladását közvetíti vagy azokat meg is vásárolja.

Termelőinek érdekeit képviselni, ugy hazánkban, mint a külföldön csak ezen szövetekez van hivatva, miért is ezen hasznos és közgazdasági intézményt az érdekeltek közönség figyelmébe ajánljuk.

LEGUJABB.

(Az „Ellenzék“ eredeti távirata.)

Állami adminisztráció.

Budapest, június 2.

Szentestől Ugron Gábor a következő táviratot kapta: A csongrádmegei közigazgatás botrányai tárgyában egészen váratlanul jött interpellációja, melyről mi csak a tegnapi lapokból vettünk hirt. Csongrád megyében, de különösen Szentesten mindazok részéről, kik itt a tiszta becstületes adminisztráció érdekében küzdenek és a számadási bűnök megtorlása iránt harcolnak, nagy lelkesültséggel fogadták. A mit képviselő ur az országgyűlésen Csongrád megye főispánjáról mon-dott, igaz — és a helyzet meghamisítása az, mintha itt Zsilinszyt azért gyölölnék, mert ő szigorúan üldözi a visszaéléseket. Gytlöljük azért, mert a husz éves számadási bűnököt a kreaturák érdekében egész állásával takarja, mint ezt a csongrádi számadások kérdésében a megyei közgyűlésben nyílt állásfoglalásával beigazolta. Erre nézve a képviselő urnak hivatalos adatokkal fogunk szolgálni; addig is felszólalásáért fogadják halás köszönetünket.

Sima, Ecsere, Futó, Sóos, Udvardy, Szánthó, Sarkady, Pásztor, Kátai, Bálint, Babos, Mészáros, megyei képviselők.

Brassó-zernesti újvonal.

Bpest, jun. 2.

Baross Gábor kereskedelmi miniszter a brassó-zernesti új vasut vonal mütanrendőri bejárását f. év június hó 6-ára tűzte ki.

E napon délután 3 órakor jó össze a bizottság a brassói államvasutak felvételi épületében.

Képviselő jelölés.

D-szt.-márton, jun. 2.

Gr. Bethlen Gábor nem fog képviselőnek fellépni a balavásári kerületben, a mint azt előre hitték. Ennek folytán a választók egy értekezleten Kabós Ferencz birtokos jelölték képviselőnek, még pedig tudomásunk szerint ellenzéki programmal.

Felolós szerkesztő:

BARTHA MIKLÓS.

Segéd-szerkesztő és kiadólaptulajdonos:

MAGYARY MIHÁLY.

NYILTTER.

Életbiztosítási ügynök

kerestetik

fixum és provisio mellett

egy

elsórangú társaság részére.

Ajánlatok a „Kolozsvári Iparosok hitelszövetkezetéhez“ intézendők.

(2—2)

